شناسایی و تدوین مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش‌آموزی

دکتر محسن فرمهینی فراهانی[1]*، مهدی ملکی[2]، علی فاضل علاف[3]

۱. گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران

۲. گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان

۳. گروه مدیریت، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران

(تاریخ دریافت: ۹۲/۳/۱۱، تاریخ پذیرش : ۹۲/۸/۴)

چکیده

زمینه: رعایت مؤلفه های اخلاقی در امر آموزش به وسیلهٔ دانش آموزان، نقش اساسی در پیشبرد اهداف آموزش و پرورش و ایجاد فضای اخلاقی مناسب دارد. و تا زمانی که دانش آموزان اصول اخلاقی را در رابطه با خود، دیگران و معلم رعایت نکنند، سایر مباحث آموزشی به درستی استوار نمی گردند. از این رو، هدف از پژوهش حاضر شناسایی و تدوین مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس بوده است.

روش: روش پژوهش، توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعهٔ آماری شامل: تمامی معلمان و دانش‌آموزان دبیرستان های پسرانهٔ استان تهران بود که با استفاده از روش نمونه گیری خوشه‌ای ۱۰۰ نفر از معلمان و ۲۷۵ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی به عنوان نمونه های پژوهش انتخاب شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامهٔ پژوهشگر ساختهٔ منشور اخلاق دانش آموزی بود. در تجزیه و تحلیل داده ها علاوه بر آمار توصیفی، از روش های استنباطی (آزمون تی تک نمونه ای، معادلات ساختاری و آزمون تی دو جامعه مستقل و تاپسیس) استفاده شد.

یافته ها: یافته های پژوهش حاکی از آن بود که؛ تمامی مؤلفه‌های شناسایی شده از همبستگی لازم به عنوان یک ساختار کلی، برخوردار بودند. و مؤلفه های: وقت شناسی و حضور به موقع در کلاس درس، مؤدب و مهربان بودن دانش آموز و اجتناب از نسبت دادن القاب تحقیر کننده به سایر دانش آموزان و کادر مدرسه به ترتیب دارای بیشترین وزن ها در مقایسه به دیگر مؤلفه ها بوده اند. و در بیشتر مؤلفه ها میان دانش آموزان و معلمان اختلاف نظر وجود داشت و معلمان نسبت به مؤلفه های ارائه شده در منشور اخلاق دانش آموزی، نظرات موافق‌تری نسبت به دانش آموزان قائل بودند.

نتیجه گیری: نتایج بدست آمده بیانگر این مطلب است که؛ هر دو گروه معلمان و دانش آموزان نسبت به رعایت مؤلفه های اخلاقی در مدارس توجه جدی داشته اند.

کلیدواژگان: *منشور اخلاقی، دانش آموز، مدارس متوسطه*

سرآغاز

توجه به اخلاق[1] و اصول اخلاقی که در هر جامعه با توجه به نوع فرهنگ آن جامعه تدوین گردیده است، یکی از عوامل موفقیت جامعه است. مراکز آموزشی و از جمله مدارس جهت ترویج اخلاق و رعایت نکات اخلاقی بهترین مکان هستند، زیرا با توجه به مسئولیت سنگین این مراکز برای تربیت نسل‌های آینده، آموزش اصول اخلاقی می‌تواند فرهنگ هر جامعه را پربارتر گردانده و افرادی پایبند به اخلاق بار آورد. معلمان از مهم‌ترین ارکان مدارس هستند و آشنایی آنان با منشورهای اخلاقی می‌تواند آنان را در تدریس بهتر و موفق‌تر یاری گردانیده و رسالت تعلیم و تربیت آنان را پربارتر گرداند. اخلاق، جمع خُلْق و خُلُق است به معنای؛ سرشت، خوی، طبیعت و مانند آن، که به

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: Farmahinifar@yahoo.com

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

معنای صورت درونی و باطنی و ناپیدای آدمی به کار می‌رود که با بصیرت درک می‌شود. در مقابل خَلق که به صورت ظاهری انسان گفته می‌شود، که با چشم قابل رویت است(۱). از این رو، دانش بررسی و ارزش‌گذاری بر خوی‌ها و رفتارهای آدمی، علم اخلاق[۲] نامیده می‌شود. معنای دیگر اخلاق، دانش دربارهٔ خوب و بد است و خوب و بد مفاهیم محوری در مسائل اخلاقی هستند(۲).

منشور اخلاقی[۳] سازمان، بیانیه‌ای شامل: خط مشی‌ها، اصول و مقرراتی است که رفتارها را هدایت می‌کند. و همچنین، شامل مسئولیت‌های اخلاقی سازمان در قبال حقوق محیط درونی و بیرونی است، مانند: خط مشی اخلاقی سازمان در قبال مشتریان و مصرف‌کنندگان، خط مشی اخلاقی سازمان در قبال کارکنان و مدیران (۳). منشور اخلاق دانش آموزی[۴] نیز شامل: اصول ، مقررات ورفتارهایی اخلاقی است که، دانش آموزان باید در رابطه با خود، همسالان، معلمان و کادر اداری و محیط مدرسه رعایت کنند. منشور اخلاق مقوله‌ای است که اگر به شکل مطلوب و شایسته به آن پرداخته شود می‌تواند ریشهٔ بسیاری از مشکلات و ناهنجاری‌های اخلاقی و تربیتی دانش‌آموزان را ریشه کن کرده و راه رسیدن به اهداف تعلیم و تربیت را هموار سازد. در سال ۱۳۸۱ با ابلاغ طرح تکریم ارباب رجوع، از طرف سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، تهیهٔ منشور اخلاقی به عنوان یکی از برنامه‌های طرح تکریم مورد توجه سازمان‌های دولتی و حتی خصوصی قرار گرفت. توسعهٔ شاخه‌های گوناگون اخلاق در مقاطع دکتری در دانشگاهها و جایگاه اخلاق در مدیریت سازمان‌ها، حاصل بالندگی گسترهٔ اخلاق در این جوامع است (۴ و۵). اندیشمندان از اخلاق آموزش مجازی نیز غافل نماندند(۲). اما، بیشتر تحقیقات در کشورهای غربی تحت عنوان: اخلاق و آموزش مجازی، قبل از مفهوم‌سازی اخلاق آموزش و مرزبندی محیط داخلی و خارجی مؤسسه‌های آموزشی که در تحلیل مسائل عینی اخلاقی سازمانی رهگشاست، به بیان و یادآوری رفتارهای غیراخلاقی رایج در حوزهٔ آموزش الکترونیکی و مجازی بسنده نموده‌اند(۶- ۹). همچنین، به بیان کدهای اخلاقی را در این زمینه پرداخته اند بدون آنکه، مفهومی مشخص از اخلاق آموزش مجازی را ارائه دهند(۸ و۱۰).

نویسنده ای بیان می‌کند که؛ وضعیت چالش برانگیز اخلاق علمی[۵] ما با رویکردهای اراده گرایانه و خطا انگارانه، قابل توضیح نیست. بلکه، می باست ابتدا منطق محیطی، زمینه‌ای و ساختاری فهمیده شود و سپس بسترهای تعاملی برای دست به کار شدن خود دانشگاه‌ها و انجمن‌های علمی و تخصصی و نهادهای حرفه‌ای فراهم گردد و چرا که توسعهٔ اخلاق حرفه‌ای[۶]، نه با پندها و اندرزها و با فرهنگ سازی‌های بیرونی (به ویژه از نوع روشی آن) بلکه، از طریق کنش‌های ارتباطی خود یاران و برخورداران اجتماع علمی و دانشگاهی، و به صورت شیوع و انتشار درون زا، میسر می‌شود(۱۱). با وجود، مشکلات و تردیدهایی موجود، بی شک در دنیای پیچیده امروزی، با توجه به گسترش معضلات اخلاقی، از اخلاق کاربردی[۷] به عنوان رشته‌ای که به طور مستقل به ارزیابی عملکردهای افراد، سازمان‌ها، نهادهای دولتی و غیر دولتی و صاحبان حرفه‌ها و بررسی مشکلات اخلاقی می‌پردازد یاد می شود(۱۲).

محققان به راهبردهایی اساسی در اخلاق تدریس دست یافته‌اند که عبارتند از: مبتنی بودن اخلاق بر حرکت انسان به سوی خدا مطابق با ویژگی‌های فطری انسان، تأکید بر پرورش بعد عقلانی از جهت تأکید بر حکمت اعتبارها، نیاز به تکریم انسان‌ها مبتنی بر کرامت ذاتی انسان، شناسایی نیازهای شاگردان و هماهنگی برنامه تدریس با سطح رشد اخلاقی[۸] آنان مبتنی بر نقش نیاز و خواسته‌های انسان در فرآیند اعتبار سازی، اهمیت آزادی و انتخاب شاگردان مبتنی بر همراهی اخلاق با آزادی و عدالت و لزوم عمل مبتنی بر استوار بودن اخلاق بر عاملیت انسان(۱۳). محققی در پژوهشی با روش کیفی و بر مبنای نظریهٔ مبنایی(نظریهٔ برخاسته از داده‌ها[۹]) به این نتیجه رسیده است که؛ اخلاق علمی در ایران (مانند: انصاف، پرهیز از جانبداری، امانت-داری، صداقت، هنجارگرایی علمی، انتقادپذیری و پاسخگویی و ...) وضعیت بحث‌انگیزی دارد که خود ناشی از مسأله آفرین بودن زمینه‌های موجود فرهنگ دانشگاهی و فرهنگ اجتماع علمی در کشور است(مانند: جرگه گرایی، نخبه‌گرایی و مغایرت با هنجارهای علمی- دانشگاهی)(۱۴). در پژوهشی که در زمینه اصول اخلاق حرفه ای انجام شده؛ اصول نه گانه (صلاحیت محتوا، صلاحیت تعلیم و تربیتی، پرداختن به موضوعات مهم،

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

رشد دانشجویان، تعامل با دانشجویان، اطمینان پذیری و اعتماد کردن، احترام به همکاران، ارزیابی مناسب دانشجویان و احترام به مؤسسه) شناسایی شده است(۱۵).

در ایالت نبراسکا، استانداردهای خاصی را برای مراکز آموزشی قائلند که رفتار آموزشی اعضای هیأت علمی را نیز در بر می‌گیرد، که شامل: شرایط اخلاقی بودن، داشتن عملکرد حرفه‌ای، مهارت و خدمات حرفه‌ای، و قراردادی برای تعهدات آن‌ها، می‌باشد و توسط آموزش و پرورش این ایالت اصولی را به شرح زیر به تصویب رسانده‌اند: اصل یک: تعهد به عنوان یک مربی حرفه‌ای، اصل دوم: تعهد به دانشجویان، اصل سوم: تعهد به عموم، اصل چهارم: تعهد به حرفه و اصل پنجم: تعهد به تمرین حرفه‌ای و استخدام. هدف کمیسیون آموزش و پرورش از تدوین این اصول، ترویج و اجرای استانداردهای حرفه‌ای برای مربیان آموزشی نبراسکا است(۱۶).

در مطالعه ای که با عنوان: «بررسی دیدگاه‌هایی در مورد پایه‌های اخلاقی نفوذ معنویات در تدریس»، ضمن تاکید برنقش معلم به عنوان یک عامل معنوی بر چهار حوزهٔ: نقش‌های کلاسی، برنامه روزمره کلاسی، معیارهای تأثیرگذار بر رفتار دانش آموز، انتخاب ابزار آموزشی، رویکردهای تدریس و سنجش و ارزیابی، تأکید شده است. در قرارهای ملاقات با معلمان، این فرض وجود داشت که؛ برخی از معلمان تا حدی از اخلاق برخوردارند و این شرکت کنندگان می‌دانستند که به عنوان یک عامل اخلاقی مورد بررسی قرار می‌گیرند و اعمال آنها به صورت کنترل شده و آگاهانه بود. همچنین، بیان می‌کنند که؛ جوهرهٔ عاملیت معنوی معلم از دو طریق زیر بیان می‌شود:

۱. درایت: معلم از یادگیرندگان می‌خواهد چه چیزی را در مورد اصول «صحیح و غلط» کسب و درونی سازی[10] نماید و در نهایت آن‌را بیاموزد؟

۲. علاوه بر درایت و این که یادگیرنده چگونه آموزش را برای آنها تسهیل می‌نماید، شاگردان متوجه شوند که از نظر اخلاقی چه چیز برای آن‌ها مهم است. از این رو عاملیت معنوی تنها آن چیزی نیست که معلمان امیدوارند در یادگیرنده به وجود بیاورند بلکه، به این مسئله نیز می‌پردازند که؛ خود معلمان چطور باید رفتار کنند و با دانشجویان خود به تعامل بپردازند(۱۷).

پژوهش های صورت گرفته بیشتر به بررسی اخلاق و شناسایی کد های اخلاقی[11] در سازمان ها و مراکز پزشکی و همچنین، دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی پرداخته اند و بر ضرورت توجه به آن تأکید نموده اند. به طور کلی ، بر اساس جستجوهای محقق، پژوهشی که سعی در شناسایی مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش آموزی آن هم از دیدگاه خود معلمان و دانش آموزان داشته باشد، یافت نشد. ضرورت شناسایی و تدوین منشور اخلاق دانش آموزی از آن جهت بیشتر احساس می‌شود که نه تنها در این دوره، بلکه، در دوره آموزش عالی نیز دسترسی به یک منشور مدون در زمینهٔ رعایت ضوابط و معیارهای اخلاقی و تربیتی مشکل شده است. بی تردید، تدوین یک منشور اخلاقی در این زمینه که مرزهای مشترک مدرسه و دانش‌آموزان را شناسایی کند و در جهت همسو نمودن آن‌ها مفید واقع شود، لازم و ضروری می‌باشد.

با این توصیفات، جای منشور و آیین‌نامهٔ اخلاقی در مدارس در بین دانش آموزان و دست اندرکاران آموزش و پرورش مدارس، به‌شدت خالی به نظر می‌رسد. با توجه به مطالب فوق، هدف پژوهش حاضر شناسایی و تدوین مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس است در این راستا تحقیق در پی پاسخ به سوالات زیر است:

۱. مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس کدامند؟

۲. میزان همبستگی مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس چگونه است؟

۳. ترتیب اولویت مؤلفه‌های منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس چگونه است؟

۴. آیا بین دیدگاه معلمان و دانش آموزان در رابطه با مؤلفه‌های اخلاق دانش آموزی اختلاف وجود دارد؟

روش

روش پژوهش حاضر، توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل: تمامی دانش آموزان و معلمان دبیرستان‌های پسرانهٔ شهر تهران بودند که از میان آنها ۱۰۰ معلم و ۲۷۵ دانش

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

آموز بـا اسـتفاده از روش نمونـه گیـری خوشـه‌ای ، بـه عنـوان نمونه‌های تحقیق انتخاب شدند.

ابزار اصلی اندازه گیری پژوهش حاضر، شامل: پرسشنامه محقق ساخته است که برای هر دو گروه دانش آموزان و معلمان به نحو یکسانی طراحی و تدوین گردیده است. پرسشنامۀ مـذکور دارای ۳۷ سوال در قالب طیف پنج درجه ای لیکرت (خیلی کم تا خیلی زیاد) بوده، کـه از ۴ مؤلفـۀ اخلاقـی در رابطـه بـا دانـش آمـوز، همسالان، معلمان و کادر اداری مدرسه و محیط مدرسه، تنظـیم گردیـد. بـرای تعیـین روایـی پرسشـنامه از نظـرات چنـدین متخصصین علوم تربیتی به منظور روایـی محتـوا اسـتفاده شـد. همچنین، پایایی پرسشنامه مذکور با اسـتفاده از آلفـای کرونبـاخ مورد سنجش قرار گرفت که شرح آن در جدول۱، آمده است.

جدول۱: آلفای کرونباخ جهت بررسی پایایی پرسشنامه

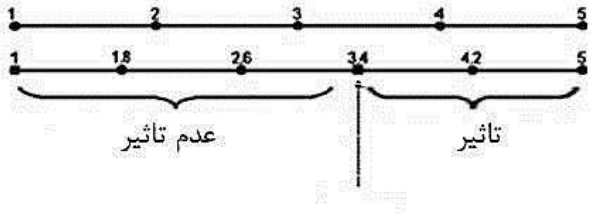
متغیر	تعداد سوالات	آلفای کرونباخ
مؤلفه های اخلاقی در رابطه با دانش آموز	۱۳ سوال	۰/۸۸۲
مؤلفه های اخلاقی در رابطه با همسالان	۱۰ سوال	۰/۷۴۴
مؤلفه های اخلاقی در رابطه با معلمان و کادر اداری مدرسه	۸ سوال	۰/۷۱۷
مؤلفه های اخلاقی در رابطه با محیط مدرسه	۶ سوال	۰/۸۱۳

جهت اجرای پـژوهش ، پژوهشـگر ابتـدا بـرای انتخـاب نمونـۀ تحقیق؛ مناطق ۱۹ گانۀ شهر تهـران را بـه پـنج ناحیـه شـمال، جنوب، مرکز، شرق و غرب تقسیم نمود. آنگاه از هر ناحیـه یـک منطقه (مناطق انتخاب شده عبارتند از: مناطق ۳، ۵، ۸، ۱۱، ۱۶) و از هر منطقه یک دبیرستان به طور تصادفی گزینش گردید. به طوری که در هر مدرسه ۲۰ نفر از معلمـان و ۵۵ نفـر از دانـش آموزان به طور تصادفی انتخاب شدند. سپس پرسشنامه ها توزیع و داده های حاصل مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفتند.

به منظور تجزیه و تحلیل آماری داده های پژوهش ؛ عـلاوه بـر آمار توصیفی، از روش های استنباطی (آزمون تی تک نمونه ای، معادلات ساختاری و آزمون تی دو جامعـه مسـتقل و تاپسـیس) استفاده شد.

یافته‌ها

در رابطه با سوال یک پژوهش یعنی شناسایی مؤلفه‌های منشـور اخلاق دانش آمـوزی در مـدارس از آزمـون تـی تـک نمونـه‌ای استفاده شد. برای انجام این کار نظرات معلمان و دانش آمـوزان دربارۀ مؤلفه‌ها با هم تلفیق شد سپس با عدد ۳/۴ مقایسه شد. از آنجایی که، در پرسشنامه از گسترۀ پنج درجه ای لیکـرت(خیلـی کم، کم، متوسط، زیاد، و خیلی زیاد) استفاده شـده اسـت، بـرای این گزینه‌ها به ترتیب نمرۀ ۱ تا ۵ در نظر گرفته شد. با توجه به نمرات در نظر گرفته شده برای اندازه‌گیری، مرز بین تأثیر یا عدم تأثیر برای متغیرها نمره ۳/۴ می‌باشد. چرا کـه بـا تقسـیم تعـداد مقیاس‌ها به فاصله‌ها عدد ۰/۸ به دست می‌آید(۱۸). (نگارۀ ۱).

نگارۀ ۱: مرز بین تأثیر یا عدم تأثیر برای متغیرها

نتایج آزمون t در جدول۲ ارائه شده است. بر این اسـاس، در سطح اطمینان ۹۵ درصد، مقدار Sig =۰/۰۰ به دست آمد. چون مقدار Sig <۰/۰۵ می‌باشد، از این رو، میانگین تمامی مؤلفه‌های با عدد ۳/۴ در سطح اطمینان ۹۵ درصد تفاوت دارد و از آنجـایی که حد پایین و بالا مثبت می‌باشد، بنابراین، تمامی مؤلفه‌هـای از مقدار ۳/۴ بیشتر می‌باشند. این امر نشان دهندۀ موافقت معلمـان و دانش آموزان نسبت به تمامی مؤلفه‌های منشور اخلاقی است.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

جدول۲: نتایج مربوط به آزمون t مستقل

ابعاد	سوال‌ها	میانگین	آماره T	Sig	فاصله اطمینان		نتیجه
					حد پایین	حد بالا	
مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با دانش آموز	۱	۴/۵۲	۳۲/۱۲	۰/۰۰۰	۱/۰۵	۱/۱۹	تایید
	۵	۴/۲۳	۱۸/۴۲	۰/۰۰۰	۰/۷۴۴	۰/۹۲۱	تایید
	۶	۳/۹۶	۱۱/۴۹	۰/۰۰۰	۰/۴۶۷	۰/۶۶۰	تایید
	۸	۴/۰۵	۱۲/۵۷	۰/۰۰۰	۰/۵۴۸	۰/۷۵۱	تایید
	۱۲	۳/۹۴	۹/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۴۲۱	۰/۶۵۵	تایید
	۱۸	۳/۷۶	۱۲/۸۰	۰/۰۰۰	۰/۲۲۹	۰/۴۸۵	تایید
	۲۳	۴/۲۰	۱۶/۹۰	۰/۰۰۰	۰/۶۹۷	۰/۹۱۲	تایید
	۲۵	۴/۲۸	۱۰/۴۷	۰/۰۰۰	۰/۷۷۶	۰/۹۸۷	تایید
	۲۶	۴/۴۰	۲۶/۰۷	۰/۰۰۰	۰/۹۲۷	۱/۰۸	تایید
	۲۸	۴/۳۱	۱۴/۷۶	۰/۰۰۰	۰/۸۲۲	۰/۹۹۳	تایید
	۳۲	۴/۲۳	۲۰/۸۰	۰/۰۰۰	۰/۷۳۸	۰/۹۳۱	تایید
	۳۵	۴/۲۷	۱۸/۲۶	۰/۰۰۰	۰/۷۸۷	۰/۹۶۱	تایید
	۳۶	۳/۶۴	۱۶/۹۷	۰/۰۰۲	۰/۰۹۲	۰/۳۹۴	تایید
مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با همسالان	۲	۴/۲۳	۱۶/۵۳	۰/۰۰۰	۰/۷۳۱	۰/۹۲۹	تایید
	۴	۴/۴۶	۲۵/۱۵	۰/۰۰۰	۰/۹۷۵	۱/۱۴	تایید
	۱۰	۴/۳۸	۲۲/۶۲	۰/۰۰۰	۰/۸۹۲	۱/۰۶	تایید
	۱۴	۴/۰۱	۱۲/۸۰	۰/۰۰۰	۰/۵۱۲	۰/۶۹۸	تایید
	۱۵	۳/۹۹	۱۰/۷۷	۰/۰۰۰	۰/۴۸۶	۰/۷۰۳	تایید
	۱۷	۳/۸۴	۷/۲۹	۰/۰۰۰	۰/۳۲۵	۰/۵۶۵	تایید
	۱۹	۴/۱۹	۱۶/۹۰	۰/۰۰۰	۰/۶۹۷	۰/۸۸۰	تایید
	۲۱	۳/۹۶	۱۰/۴۷	۰/۰۰۰	۰/۴۵۸	۰/۶۷۰	تایید
	۲۲	۴/۳۲	۱۸/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۸۲۰	۱/۰۱	تایید
	۳۱	۴/۲۹	۱۸/۲۶	۰/۰۰۰	۰/۷۹۸	۰/۹۹۱	تایید
مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با معلمان و کادر اداری مدرسه	[]	۳/۶۵	۴/۰۰	۰/۰۰۰	۰/۱۲۹	۰/۳۷۹	تایید
	۷	۴/۲۷	۱۶/۷۰	۰/۰۰۰	۰/۷۶۹	۰/۹۷۴	تایید
	۱۶	۳/۶۲	۳/۲۳	۰/۰۰۱	۰/۰۸۷	۰/۳۵۸	تایید
	۲۴	۴/۲۵	۱۴/۷۶	۰/۰۰۰	۰/۷۴۰	۰/۹۶۷	تایید
	۲۷	۴/۴۱	۲۵/۱۳	۰/۰۰۰	۰/۹۳۱	۱/۰۹	تایید
	۳۰	۴/۲۰	۱۵/۹۳	۰/۰۰۰	۰/۷۰۳	۰/۹۰۰	تایید
	۳۴	۴/۳۹	۲۰/۳۶	۰/۰۰۰	۰/۸۹۰	۱/۰۸	تایید
	۳۷	۳/۸۴	۷/۰۳	۰/۰۰۰	۰/۳۱۸	۰/۵۶۶	تایید
مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با محیط مدرسه	۹	۴/۰۲	۹/۸۴	۰/۰۰۰	۰/۴۹۳	۰/۷۳۸	تایید
	۱۱	۴/۱۳	۱۳/۰۹	۰/۰۰۰	۰/۶۲۰	۰/۸۳۹	تایید
	۱۳	۴/۲۱	۱۴/۳۶	۰/۰۰۰	۰/۶۹۶	۰/۹۱۷	تایید
	۲۰	۴/۰۰	۱۱/۰۲	۰/۰۰۰	۰/۴۹۵	۰/۷۱۰	تایید
	۲۹	۴/۳۳	۲۰/۳۵	۰/۰۰۰	۰/۸۳۶	۱/۰۱	تایید
	۳۳	۴/۲۸	۱۷/۶۲	۰/۰۰۰	۰/۷۸۱	۰/۹۷۷	تایید

در رابطه با سوال دوم پژوهش، یعنی: میزان همبستگی مؤلفه-های شناسایی شده منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس و این که مؤلفه‌های منشور اخلاقی دانش آموزان در کنار یکدیگر همبستگی لازم را دارند و یک مفهوم مشترک را می‌سنجند، از معادلات ساختاری در نرم افزار لیزرل که متشکل از تحلیل مسیر و تحلیل عاملی تأییدی است استفاده گردید. نتایج معادله ساختاری در جدول۳ آمده است.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

جدول۳: نتایج معادلات ساختاری

	ابعاد	تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم		سؤال ها	تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول	
		بار عاملی	آماره T		بار عاملی	آماره T
منشور اخلاق دانش آموزی	مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با دانش آموز	۰/۹۸۷	۶/۸۹	۱	۰/۴۴۰	---
				۵	۰/۴۷۳	۶/۰۷
				۶	۰/۵۰۶	۹/۳۰
				۸	۰/۴۷۶	۵/۷۸
				۱۲	۰/۵۹۰	۵/۹۴
				۱۸	۰/۵۸۷	۵/۷۲
				۲۳	۰/۷۸۱	۶/۶۶
				۲۵	۰/۸۰۸	۶/۷۴
				۲۶	۰/۴۴۵	۱۰/۳۱
				۲۸	۰/۴۷۰	۶/۱۴
				۳۲	۰/۴۸۶	۵/۹۴
				۳۵	۰/۵۷۵	۶/۱۵
				۳۶	۰/۵۳۶	۵/۰۳
	مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با همسالان	۰/۹۶۲	۹/۵۲	۲	۰/۴۷۵	---
				۴	۰/۴۱۸	۷/۵۱
				۱۰	۰/۶۱۹	۹/۱۳
				۱۴	۰/۴۴۰	۷/۲۰
				۱۵	۰/۴۸۴	۶/۹۲
				۱۷	۰/۴۹۱	۴/۲۷
				۱۹	۰/۴۶۸	۷/۵۵
				۲۱	۰/۵۷۷	۷/۸۶
				۲۲	۰/۷۷۰	۹/۵۳
				۳۱	۰/۶۲۹	۸/۶۷
	مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با معلمان و کادر اداری مدرسه	۰/۹۶۶	۱۳/۴۳	۳	۰/۸۰۷	---
				۷	۰/۵۳۶	۹/۳۰
				۱۶	۰/۴۴۵	۶/۰۳
				۲۴	۰/۶۱۳	۹/۵۶
				۲۷	۰/۴۲۰	۹/۴۲
				۳۰	۰/۶۶۹	۱۱/۶۲
				۳۴	۰/۶۷۵	۱۲/۱۰
				۳۷	۰/۸۱۵	۱۱/۳۷
	مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با محیط مدرسه	۰/۸۹۲	۸/۴۹	۹	۰/۵۵۹	---
				۱۱	۰/۸۲۳	۸/۴۰
				۱۳	۰/۷۷۶	۸/۱۸
				۲۰	۰/۴۹۱	۶/۵۶
				۲۹	۰/۵۴۵	۷/۶۹
				۳۳	۰/۴۳۳	۶/۴۳

همان طور که در جدول ۳ مشخص است از آنجای که آمارهٔ T تمامی مؤلفه‌های بیشتر از ۱/۹۶ می‌باشد و همچنین بار عاملی هیچ‌کدام از مؤلفه‌های کمتر از حد مجاز (۰/۴) نمی‌باشد، بنابراین، تمامی مؤلفه‌های شناسایی شده توسط محقق برای منشور اخلاقی دانش آموزان از همبستگی لازم به عنوان یک ساختار کلی برخوردار بودند.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

جدول۴: نتایج نهایی رتبه بندی مؤلفه‌های اخلاق دانش آموزی به روش TOPSIS

مؤلفه‌ها	فاصله ایده‌آل مثبت	فاصله ایده‌آل منفی	وزن نهایی	رتبه
وقت شناسی و حضور به موقع در کلاس درس	۰/۰۱۰	۰/۰۲۶	۰/۷۲۲	۱
قابلیت برقراری ارتباط مناسب دانش آموزان با همدیگر(داشتن روحیه همکاری و مشارکت)	۰/۰۲۲	۰/۰۱۸	۰/۴۵۰	۱۶
قابلیت برقراری ارتباط مناسب دانش آموزان با مدیر و معاونین مدرسه(برخورداری از مهارت‌های اجتماعی جهت برقراری ارتباط با کارکنان مدرسه)	۰/۰۲۴	۰/۰۱۴	۰/۳۶۸	۲۵
حفظ اسرار هم‌کلاسی‌ها توسط دانش آموزان	۰/۰۲۱	۰/۰۱۹	۰/۴۷۵	۱۴
مسئولیت پذیری در قبال انجام وظایف محول شده	۰/۰۲۱	۰/۰۱۸	۰/۴۶۲	۱۵
شکیبا و صبور بودن دانش آموز در قبال مشکلات احتمالی	۰/۰۱۵	۰/۰۲۳	۰/۶۰۵	۷
رعایت ادب و احترام نسبت به مدیر،معاونین،مشاورین،دبیران و سایر کارکنان مدرسه	۰/۰۲۳	۰/۰۱۷	۰/۴۲۵	۱۸
متعادل بودن رفتار دانش آموز در سر کلاس درس	۰/۰۱۵	۰/۰۲۴	۰/۶۱۵	۶
شرکت در مراسم صبحگاهی	۰/۰۲۲	۰/۰۱۷	۰/۴۳۶	۱۷
رعایت حقوق سایر دانش آموزان	۰/۰۲۳	۰/۰۱۶	۰/۴۱۰	۲۱
احترام به قوانین و مقررات مدرسه	۰/۰۲۵	۰/۰۱۵	۰/۳۷۵	۲۴
سادگی و پرهیز از خود آرایی	۰/۰۲۳	۰/۰۱۶	۰/۴۱۰	۲۱
الزام به رعایت قوانین و مقررات مدرسه و رعایت مقررات آموزشی و پرورشی	۰/۰۲۴	۰/۰۱۴	۰/۳۶۸	۲۵
اهمیت دادن به نظرات سایر دانش آموزان مخالف با نظر خود	۰/۰۱۴	۰/۰۲۴	۰/۶۳۲	۴
احترام به سایر دانش آموزان با فرهنگ‌ها و لهجه‌های بومی مختلف و اجتناب از تحقیر آنان	۰/۰۱۵	۰/۰۲۴	۰/۶۱۵	۵
پرهیز از هدیه دادن به دبیر	۰/۰۱۷	۰/۰۲۳	۰/۵۷۵	۱۰
اجتناب از نسبت دادن القاب تحقیر کننده به سایر دانش آموزان و کادر مدرسه	۰/۰۱۴	۰/۰۲۵	۰/۶۴۱	۳
داشتن حق آزادی عقیده و بیان و مصونیت پس از بیان	۰/۰۲۴	۰/۰۱۵	۰/۳۸۵	۲۳
حفظ حریم خصوصی دانش آموزان	۰/۰۱۵	۰/۰۲۱	۰/۵۸۳	۸
اظهارنظر دانش آموزان به طور آزادانه درباره‌ی مسایل و امکانات آموزشی	۰/۰۲۳	۰/۰۱۶	۰/۴۱۰	۲۱
همکاری دانش آموز با هم‌کلاسی‌ها و دیگر مسئولین مربوطه در پاکیزه نگه‌داشتن فضای مدرسه(اخلاق زیست محیطی)	۰/۰۲۲	۰/۰۱۶	۰/۴۲۱	۱۹
رعایت حسن رفتار و اخلاق در ارتباط با سایر دانش آموزان	۰/۰۲۴	۰/۰۱۵	۰/۳۸۵	۲۳
رعایت نظم در همه امور زندگی شخصی و اجتماعی بر اساس برنامه ریزی همه جانبه برای شکوفایی استعدادهای خود	۰/۰۲۵	۰/۰۱۴	۰/۳۵۹	۲۶
رعایت حریم معلم و مربی و اولیاء مدرسه و عدم سرکشی در زندگی خصوصی آن‌ها	۰/۰۲۳	۰/۰۱۵	۰/۳۹۵	۲۲
ارتقاء مهارت‌های فردی و اجتماعی (مانند خود انضباطی، ادب اجتماعی، کار جمعی و ایفای نقش در جمع همسالان	۰/۰۲۵	۰/۰۱۴	۰/۳۵۹	۲۶
مؤدب و مهربان بودن دانش آموز	۰/۰۱۲	۰/۰۲۵	۰/۶۷۶	۲
احترام به بزرگ‌ترها و توجه به نظرات آن‌ها	۰/۰۱۶	۰/۰۲۲	۰/۵۷۹	۹
شجاع و صبور بودن	۰/۰۱۷	۰/۰۲۳	۰/۵۷۵	۱۰
رعایت نظم و انضباط در مدرسه	۰/۰۱۹	۰/۰۲۱	۰/۵۲۵	۱۲
پوزش در برابر رفتارهای ناپسند خود در قبال معلمان، و دانش آموزان و اصلاح رفتار خود	۰/۰۲۲	۰/۰۱۶	۰/۴۲۱	۲۰
کمک کردن به هم کلاسان و همسالان خود در انجام فعالیت‌های مختلف	۰/۰۱۹	۰/۰۲۰	۰/۵۱۳	۱۳
امیدوار و با نشاط بودن و نهراسیدن از مشکلات	۰/۰۱۸	۰/۰۲۱	۰/۵۳۸	۱۱
اهتمام در حفظ و نگهداری اموال، تجهیزات و ساختمان مدرسه	۰/۰۱۹	۰/۰۲۱	۰/۵۲۵	۱۲
گرامی داشتن و حفظ حرمت معلمان و مربیان در کلاس	۰/۰۲۱	۰/۰۱۹	۰/۴۷۵	۱۴
صداقت وراست گویی	۰/۰۱۸	۰/۰۲۱	۰/۵۳۸	۱۱
عدم غیبت غیر موجه دانش آموز در طول سال تحصیلی	۰/۰۲۳	۰/۰۱۶	۰/۴۱۰	۲۱
همکاری دانش آموزان با اولیای و مسئولان مدرسه جهت پیشبرد بهتر برنامه‌های آموزشی و پرورشی	۰/۰۲۵	۰/۰۱۱	۰/۳۰۶	۲۷

شاخص‌های تناسب مدل حاکی از آن است که؛ مدل از نظر شاخص‌های تناسب و به رازش در وضعیت خوبی است. زیرا، نسبت کای دو بر درجه آزادی آن برابر ۲/۲۴ است که کمتر از مقدار مجاز ۳ می‌باشد و مقدار RMSEA نیز برابر با ۰/۰۳۳ است که کمتر از مقدار مجاز ۰/۰۸ است. همچنین شاخص‌های نرم شده برازندگی، برازندگی تطبیقی و نیکویی برازش، از مقدار مجاز بیشتر هستند.

در رابطه با سوال سوم پژوهش، یعنی: چگونگی اولویت مؤلفه-های منشور اخلاق دانش آموزی در مدارس ،از روش

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

جدول۵: آزمون پایین آزمون تی دو جامعه مستقل

سوالات	نمونه	میانگین	انحراف معیار	آماره T	درجه آزادی	Sig	تفاوت میانگین‌ها	نتیجه
۱	معلمان	۴/۵۷	۰/۴۹۸	۱/۰۹	۳۰۰/۴۵	۰/۲۷۶	۰/۰۷۱	عدم اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۵۰	۰/۷۴۶					
۲	معلمان	۴/۷۷	۰/۴۲۰	۱۰/۱۳	۳۸۴/۹۲	۰/۰۰۰	۰/۷۶۴	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۱	۱/۰۶					
۳	معلمان	۴/۴۰	۰/۵۷۶	۱۰/۷۹	۳۸۲/۵۷	۰/۰۰۰	۱/۰۴	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۳۶	۱/۳۲					
۴	معلمان	۴/۷۶	۰/۶۰۶	۵/۳۹	۲۸۹/۴۹	۰/۰۰۰	۰/۴۲۰	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۳۴	۰/۸۷۳					
۵	معلمان	۴/۴۹	۰/۵۰۲	۴/۶۸	۳۶۴/۷۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵۶	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۱۳	۰/۹۸۶					
۶	معلمان	۴/۲۲	۰/۶۲۴	۴/۰۷	۳۳۲/۸۵	۰/۰۰۰	۰/۳۵۴	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۸۶	۱/۰۶					
۷	معلمان	۴/۴۰	۰/۵۶۱	۲/۰۰	۳۷۲/۷۴	۰/۰۴۶	۰/۱۷۵	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۲۲	۱/۱۵۹					
۸	معلمان	۴/۳۰	۰/۶۱۲	۳/۹۰	۳۵۱/۸۵	۰/۰۰۰	۰۳۴۸	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۹۵	۱/۱۲					
۹	معلمان	۴/۶۳	۰/۵۵۵	۸/۹۷	۳۸۴/۶۲	۰/۰۰۰	۰/۸۶۳	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۷۷	۱/۳۴					
۱۰	معلمان	۴/۸۲	۰/۳۸۶	۹/۳۶	۳۸۴/۲۹	۰/۰۰۰	۰/۶۲۱	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۲۰	۰/۹۱۹					
۱۱	معلمان	۴/۵۰	۰/۵۰۲	۵/۹۹	۳۸۴/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۵۲۶	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۹۸	۱/۲۳					
۱۲	معلمان	۴/۴۱	۰/۵۷۸	۶/۸۷	۳۸۱/۱۷	۰/۰۰۰	۰/۶۵۵	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۷۵	۱/۳۰					
۱۳	معلمان	۴/۸۲	۰/۳۸۶	۱۰/۶۱	۳۷۲/۹۴	۰/۰۰۰	۰/۸۶۰	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۹۶	۱/۲۰					
۱۴	معلمان	۴/۲۷	۰/۵۸۷	۴/۴۹	۳۳۸/۸۹	۰/۰۰۰	۰/۳۷۲	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۹۰	۱/۰۲					
۱۵	معلمان	۴/۳۴	۰/۵۶۴	۵/۳۹	۳۷۷/۱۳	۰/۰۰۰	۰/۴۸۷	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۸۶	۱/۲۰۹					
۱۶	معلمان	۴/۴۱	۰/۶۲۵	۱۰/۵۷	۳۸۲/۹۵	۰/۰۰۰	۱/۱۱	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۳۰	۱/۴۴					
۱۷	معلمان	۴/۲۸	۰/۵۴۲	۶/۳۶	۳۸۴/۹۸	۰/۰۰۰	۰/۶۰۹	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۶۷	۱/۳۴					
۱۸	معلمان	۳/۹۸	۰/۹۵۳	۲/۵۷	۲۹۱/۳۲	۰/۰۱۱	۰/۳۱۵	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۶۷	۱/۳۸					
۱۹	معلمان	۴/۴۳	۰/۵۸۲	۴/۱۷	۳۳۸/۲۲	۰/۰۰۰	۰/۳۴۲	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۹	۱/۰۱					
۲۰	معلمان	۴/۳۹	۰/۵۴۲	۶/۱۱	۳۷۹/۶۷	۰/۰۰۰	۰/۵۴۰	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۸۵	۱/۱۹					
۲۱	معلمان	۴/۳۲	۰/۶۳۲	۵/۳۵	۳۵۱/۷۴	۰/۰۰۰	۰/۴۹۳	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۸۲	۱/۱۶					
۲۲	معلمان	۴/۷۲	۰/۶۲۰	۶/۷۰	۳۲۴/۲۰	۰/۰۰۰	۰/۵۶۹	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۱۵	۱/۰۲					
۲۳	معلمان	۴/۸۴	۰/۳۷۰	۱۱/۳۸	۳۷۲/۳۵	۰/۰۰۰	۰/۸۸۹	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۹۵	۱/۱۶					
۲۴	معلمان	۴/۷۹	۰/۵۰۷	۸/۵۰	۳۸۴/۹۳	۰/۰۰۰	۰/۷۵۷	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۴	۱/۲۴					
۲۵	معلمان	۴/۸۴	۰/۳۷۰	۱۰/۰۱	۳۷۲/۶۴	۰/۰۰۰	۰/۷۸۰	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۶	۱/۱۶					
۲۶	معلمان	۴/۴۹	۰/۵۰۲	۱/۶۹	۳۲۸/۷۰	۰/۰۹۳	۰/۱۱۷	عدم اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۳۷	۰/۸۳۶					
۲۷	معلمان	۴/۴۵	۰/۵۰۰	۰/۷۸	۳۴۲/۹۴	۰/۴۳۶	۰/۰۵۶	عدم اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۳۹	۰/۸۸۲					
۲۸	معلمان	۴/۳۵	۰/۵۶۶	۰/۷۸	۳۳۰/۷۸	۰/۴۳۴	۰/۰۶۱	عدم اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۲۹	۰/۹۵۱					
۲۹	معلمان	۴/۴۷	۰/۵۰۱	۲/۶۰	۳۶۸/۳۳	۰/۰۱۰	۰/۲۰۰	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۲۷	۱/۰۱					
۳۰	معلمان	۴/۵۵	۰/۵۰۰	۶/۰۰	۳۷۹/۵۷	۰/۰۰۰	۰/۴۸۸	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۶	۱/۱۰					
۳۱	معلمان	۴/۸۱	۰/۴۹۶	۹/۳۲	۳۷۲/۹۶	۰/۰۰۰	۰/۷۲۴	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۹	۱/۰۳					
۳۲	معلمان	۴/۷۲	۰/۴۵۱	۸/۹۳	۳۸۳/۴۳	۰/۰۰۰	۰/۶۸۱	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۴	۱/۰۵					
۳۳	معلمان	۴/۸۰	۰/۵۰۱	۹/۲۸	۳۷۴/۰۹	۰/۰۰۰	۰/۷۳۳	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۰۷	۱/۰۵					
۳۴	معلمان	۴/۸۵	۰/۴۷۱	۸/۴۷	۳۷۹/۱۶	۰/۰۰۰	۰/۶۴۸	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۲۰	۱/۰۳					
۳۵	معلمان	۴/۴۰	۰/۵۷۶	۲/۱۶	۳۲۷/۹۶	۰/۰۳۱	۰/۱۷۲	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۴/۲۲	۰/۹۵۷					
۳۶	معلمان	۴/۷۹	۰/۴۰۷	۱۵/۹۸	۳۵۱/۷۳	۰/۰۰۰	۱/۶۱	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۱۸	۱/۵۵					
۳۷	معلمان	۴/۷۸	۰/۵۱۲	۱۴/۸۰	۳۸۴/۷۷	۰/۰۰۰	۱/۳۲	وجود اختلاف
	دانش‌آموزان	۳/۴۶	۱/۲۴					

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

TOPSIS استفاده شد. ابتدا با استفاده از داده‌های جمع آوری شده به وسیلهٔ پرسشنامه، ماتریس تصمیم شکل داده شد. بدین صورت که نتیجه حاصل از ارزیابی هر پاسخ دهنده در این رابطه به عنوان یک ستون از ماتریس تصمیم، به منظور رتبه بندی و مشخص نمودن اهمیت هر یک از مؤلفه‌های اخلاق دانش آموزی در نظر گرفته شده است. سپس، با استفاده از تکنیک آنتروپی شانون، اوزان هر گزینه محاسبه شده و در نهایت، رتبهٔ هر گزینه محاسبه گردید. نتایج نهایی رتبه بندی در جدول۴، ارائه شده است.

در رابطه با سوال چهارم پژوهش، یعنی: پی بردن به تفاوت بین دیدگاه معلمان و دانش آموزان در رابطه با مؤلفه‌های اخلاق دانش آموزی از آزمون تی دو جامعه مستقل، جهت بررسی اختلاف نظر میان معلمان و دانش آموزان، استفاده گردید. نتایج حاصل از این آزمون نشان داد که؛ در بیشتر مؤلفه ها، میان دانش آموزان و معلمان اختلاف نظر وجود دارد و معلمان نسبت به مؤلفه های ارائه شده در منشور اخلاق دانش آموزی، نظرات موافق‌تری نسبت به دانش آموزان قائل بودند. نتایج مربوط به آزمون تی دو جامعه مستقل در جدول ۵ ارائه شده است.

بحث

وجود اخلاق در انجام وظایف از جمله شروط لازم در هر حرفه و شغل و محیط کاری می‌باشد. از آنجا که محیطهای آموزشی و به ویژه مدارس، وظیفه‌ای مهم در جهت تربیت افراد و رشد و توسعهٔ جامعه ایفا می‌کنند، این ضرورت در این‌گونه محافل اهمیت بیشتری به خود می‌گیرد. به طور خلاصه یافته های پژوهش حاکی از آن بود که؛ معلمان و دانش آموزان در تمامی مؤلفه‌های منشور اخلاقی با هم موافق بوده و تمامی مؤلفه‌های شناسایی شده از همبستگی لازم به عنوان یک ساختار کلی، برخوردار بودند. همچنین مؤلفه های: وقت شناسی[۱۲] و حضور به موقع در کلاس درس، مؤدب و مهربان بودن دانش آموز و اجتناب از نسبت دادن القاب تحقیر کننده به سایر دانش آموزان و کادر مدرسه به ترتیب، دارای بیشترین وزن ها بوده و از نظر اهمیت، وقت شناسی و حضور به موقع در کلاس درس، مؤدب و مهربان بودن دانش آموز و متعادل بودن رفتار دانش آموز در سر کلاس درس مهمترین مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با دانش آموز و اجتناب از نسبت دادن القاب تحقیر کننده به سایر دانش آموزان و کادر مدرسه، اهمیت دادن به نظرات سایر دانش آموزان مخالف با نظر خود و احترام به سایر دانش آموزان با فرهنگ‌ها و لهجه‌های بومی مختلف و اجتناب از تحقیر[۱۳] آنان، مهمترین مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با همسالان بوده است. همچنین، احترام به بزرگ‌ترها و توجه به نظرات آن‌ها، پرهیز از هدیه دادن به دبیر و گرامی داشتن و حفظ حرمت معلمان و مربیان در کلاس مهمترین مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با معلمان و کادر اداری مدرسه بوده و در نهایت، رعایت نظم و انضباط در مدرسه، اهتمام در حفظ و نگهداری اموال، تجهیزات و ساختمان مدرسه و شرکت در مراسم صبحگاهی مهمترین مؤلفه‌های اخلاقی در رابطه با محیط مدرسه بوده اند. در بررسی اختلاف نظر میان معلمان و دانش آموزان نتایج نشان داد که؛ در بیشتر مؤلفه ها میان دانش آموزان و معلمان اختلاف نظر وجود داشت و معلمان نسبت به مؤلفه های ارائه شده در منشور اخلاقی دانش آموزی، نظرات موافق‌تری نسبت به دانش آموزان قائل بودند.

در بحث اصول اخلاقی در آموزش عالی محققی به اصول نه گانه ای اشاره می کنند که در جریان آموزش باید توسط استاد رعایت شود که تعدادی از این اصول از جمله؛ اصل احترام[۱۴]، مد نظر تحقیق حاضر نیز بوده است(۱۵). محققی دیگر در تحقیق خود به مؤلفه های؛ شکیبایی و صبور بودن[۱۵] دانش آموز در قبال مشکلات احتمالی و رعایت نظم و انضباط در مدرسه، اجتناب از نسبت دادن القاب تحقیر کننده به سایر دانش آموزان و کادر مدرسه و صداقت و راست گویی در برخورد با دانش‌آموزان اشاره کرده است که با نتایج تحقیق حاضر همسو است (۱۹). همچنین، محققی در ارتباط با تدوین منشور اخلاق حرفه ای معلمان، به مؤلفه های؛ مهربانی ، صبوری، صداقت و... اشاره کرده است که با نتایج تحقیق حاضر همسو بوده است(۲۰). محققی دیگر، در این زمینه به بررسی متون مربوط به اخلاق حرفه ای پرداخته است. از این مؤلفه ها در قالب عبارات حفظ کرامت انسانی، برقراری عدالت، رعایت آزادی و امانت ورزی یاد شده است. نتایج حاضر نشان داد که ارزیابی تمامی مؤلفه ها در

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

وضعیت موجود و مطلوب(با اختلاف میان میـانگین هـا)بـیش از سطح متوسط بود(۲۱).

نتیجه‌گیری

نتایج بدست آمده بیانگر این مطلـب اسـت کـه؛ رعایـت اصـول اخلاقی در محـیط آموزشـی و توجـه بـه آن از اهمیـت بـالایی برخوردار است و باید هر دو گروه معلمان و دانش آموزان نسـبت به رعایت مؤلفه های اخلاقـی در مـدارس توجـه جـدی داشـته باشند.

واژه‌نامه

1. Ethics	اخلاق
2. Science of ethics	علم اخلاق
3. Ethics charter	منشور اخلاق
4. Students ethics charter	منشور اخلاق دانش آموزی
5. Academic ethics	اخلاق علمی
6. Professional ethics	اخلاق حرفه ای
7. Applied ethics	اخلاق کاربردی
8. Moral development	رشد اخلاقی
9. Grounded theory (GT)	نظریهٔ مبنایی
10. Internalizing	درونی سازی
11. Ethical codes	کدهای اخلاقی
12. On time	وقت شناسی
13. Avoidance of contempt	اجتناب از تحقیر
14. Principle of respect	اصل احترام
15. Patient	شکیبایی و صبر

منابع

1. Azar A, Sadeghi A. (2012). Agent based modeling, a new approach in modeling complex ethical problems. Ethics in Science & Technology; 7(1): 11-19. (In Persian).
2. Lorentzen S. (2012).Writing manuals for psychodynamic group treatments. Group Analysis; 45(1): 28-45.
3. Elson DS, Galletly N, Talbot C, Requejo-Isidro J, McGinty J, Dunsby C, et al. (2006). Multidimensional fluorescence imaging applied to biological tissue. In Reviews in Fluorescence; 12(3): 477-524.
4. Ghazi Noori SS. (2004). Analysis of technology; helpful tool for politics. 1st ed. Tehran: Iranian center of new industry press. P. 68-73. (In Persian).
5. Saki R. (2011). Ethics in educational research. Ethics in Science & Technology; 6(2): 47-58. (In Persian).
6. Manfra MM. (2013). Grand challenges: nanotechnology and the social studies. Social Education; 77(2): 95-98.
7. Montemagno C, George B. (1999). Constructing NANO mechanical devices powered by bio molecular motors. Nanotechnology; 10(3): 225-229.
8. Park SJ, Taton TA, Mirkin CA. (2002).Array-based electrical detection of DNA with NANO particle probes. Science; 295(5559): 1503-1506.
9. Eisler MN. (2013). the ennobling unity of science and technology, materials sciences and engineering the department of energy and the nanotechnology enigma. Minerva; 35(4): 1-27.
10. Iman MT, Ghafarinasab E. (2011). Ethical standards in human science researchers. Ethics in Science & Technology; 6(2): 66-70. (In Persian).
11. Joy B. (2000).Foreside in NANO. Wired; 8(1): 238–63.
12. Um SH. (2013). Gel electrophoretic mobility evaluation of a necklace-like DNA nanostructure. Biotechnology and Bioprocess Engineering; 18(1): 218-221.
13. Gong Y, Roger B, Naomi F, Georges R, Sergio R, Anthony M, et al. (2001). LDL receptor-related protein 5 (LRP5) affects bone accrual and eye development. Cell; 107(4): 513-523.
14. Schiemann G. (2005). Nanotechnology and nature on two criteria for understanding their relationship. HYLE—International Journal for Philosophy of Chemistry; 11(1): 77-96.
15. Bainbridge K. (2010). Societal implications of nanoscience and nanotechnology. Germany: Publisher Springer. p. 384-390
16. Yardley F, Wesler J. (2012). Workshop on nanotechnology infrastructure. Final Report.
17. Stinnett R. (2012). Nanotechnology policy and education. Journal of Business Ethics; 109(4): 551-552.
18. Schummer J. (2012). Identifying ethical issues of nanotechnologies. Philippiniana Sacra; 47(140): 347-364.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]

19.Leydesdorff L, Carley S, Rafols I. (2013). Global maps of science based on the new web-of-science categories. Scientometrics; 94(2): 589-593.

20.Poole PH, Bowles RK, Saika-Voivod I, Sciortino F. (2013). free energy surface of ST2 water near the liquid-liquid phase transition. The Journal of Chemical Physics; 138(4): 345- 355.

21.Delirrad M, Rashidi A, Karimi S. (2013). A bibliometric analysis of toxicology publications of Iran and Turkey in ISI web of science. Iranian Journal of Toxicology; 6(19): 735-745.

22.Mohammadnejad HA. (2011). Role of Nanotechnology in economics of developed country. Iranian Journal of Nanotechnology; 3(3): 23-29. (In Persian).

23.Maafi A. (2006). HITECH Sciences; impact factor of development of countries. Modiriat Farda Quarterly; 7(2): 20-27. (In Persian).

24.Tullis T. (2012). Current intellectual property issues in nanotechnology. Nanotechnology Reviews; 1(2): 189-205.

25.Geoffrey H, Mehta M. (2006). Nanotechnology: Risk, Ethics and Law. 2nd ed. UK: Routledge. P.183-196

26.Miyazaki K, Islam N. (2007). Nanotechnology systems of innovation—an analysis of industry and academia research activities. Technovation; 27(11): 661-675.

27.Pang T, Weatherall D. (2002). Genomics and global health: hype reality and a call for action in the developing and the developed world. British Medical Journal; 324(7345): 1051.

28.Sen A. (2011). Human rights and capabilities. Journal of Human Development; 6(2): 151-166.

29.Daar AS, Thorsteinsdottir H, Martin DK, Smith AC, Nast S, Singer PA. (2002). top ten biotechnologies for improving health in developing countries. Nature Genetics; 32(2): 229-232.

30.Daar AS, Rizvi S, Naqvi S. (2002). Surgery with limited resources Oxford textbook of surgery. UK: Oxford University Press. P.3381.

31.Keating E. (2009). Societal impacts of nanomanufacturing. New York: American Scientific Publishers. P. 7-12.

32.Faal Parsa A. (2012). Nanotechnology. 3rded. Tehran: Beinonahreyn Press. P. 98-105. (In Persian).

33.Babaii N. (2012). Nanotechnology & its application in industry. 1sted. Tehran: Andishe Sara Publication. P. 181-189. (In Persian).

34.Nikbakht M. (2011). Ergonomics. 2nded. Tehran: Rahnama Publication. P. 57-64. (In Persian).

35.Singer P, Abdallah D, Fabio S. (2006). Nano-diplomacy. Geo Aff; 7(1): 129.

36.Barham L. (2008). Single technology appraisals by NICE. Pharmacoeconomics; 26(12): 1037-1043.

37.Leydesdorff L. (2013). An evaluation of impacts in nanoscience and nanotechnology steps towards standards for citation analysis. Scientometrics; 94(1): 35-55.

38.Sasaki H, Ayumi S, Masayuki S, Katsuhiro O, Satoru M, Motoki Y. (2013). PD-L1 gene expression in Japanese lung cancer patients. Biomedical Reports; 1(1): 93-96.

39.Coles D, Frewer LJ. (2013). Nanotechnology applied to European food production-A review of ethical and regulatory issues. Trends in Food Science & Technology; 2(3): 42-54.

40.Bieberstein A, Jutta R, Stéphan M, Sandrine B, Frederic V. (2013). Consumer choices for nano-food and nano-packaging in France and Germany. European Review of Agricultural Economics; 40(1): 73-94.

[Downloaded from ethicsjournal.ir on 2026-11-17]

[DOR: 20.1001.1.22517634.1393.9.3.8.6]